

Utlåtande om utkastet till naturvårdsförordning

Förslaget till naturvårdsförordning ligger i många avseenden i linje med Åbo Akademis profil som det havsnära universitetet och är allmänt sett godtagbart. Det som emellertid framkallar frågetecken är periodiseringen av ersättningen i förslagets 13 §, som kan förskjuta den privata markägarens möjlighet att få full ersättning för eventuell olägenhet i upp till fyra år när det är fråga om ersättningar som överstiger 200 000 euro. Det här är något som kan inverka på den påverkade markens värde som investering, vilket betyder att ersättningen som man får för förlusten inte tillfaller markägaren omedelbart, dvs. inom de 3 månader som inlösningslagen föreskriver, utan kanske först många år senare. Det igen kan innebära en olägenhet på flera olika sätt:

- markägaren har inte genast möjlighet att återinvestera hela ersättningssumman, utan är tvingad att vänta på delar av ersättningen i kanske upp till fyra år, vilket sannolikt atomiserar ersättningens användningsbarhet som återinvestering (förutsatt att den totala ersättningen är betydande, för då blir ju delarna under fyra års tid sannolikt icke-betydande; exempelvis om ersättningen är 400 000 euro, så får man kanske 100 000 inom 3 månader och samma belopp under de tre följande åren -> man skulle kunna göra mycket mera omedelbart för 400 000 euro än för varje periodiserade ersättning på 100 000 euro). Av denna orsak borde det i förordningen ingå en bestämmelse om att staten eftersträvar att betala ersättningen så fort som möjligt och att staten ska så långt som möjligt undvika att använda hela fyraårsperioden för periodisering.

- förslagets 13 § innehåller ingen mekanism som skulle skydda ersättningens helhetsvärde under periodiseringen, till exempel bestämmelse om ränta som tillfaller markägaren under periodiseringstiden (det gör inte naturvårdslagens 115 § heller). Ifall inflation på över 2 % blir en normal företeelse hinner de senare raterna av periodiserade utbetalningar av ersättningen minska i värde innan hela ersättningsbeloppet betalats till markägaren. Om hela ersättningen är 400 000 euro och periodiseringen sker på fyra år i rater om 100 000 euro, blir värdeminskningen av ersättningsbeloppet betydande, kanske sammanlagt 13500 euro om inflationen är t.ex. 5 %. Det igen betyder att markägaren inte

får den ersättning för olägenheten som hen fått om ersättningen betalats ut inom de normala 3 månaderna. Förordningsbestämmelsen borde därför innehålla en ränteklausul som skyddar den periodiserade ersättningen för värdeminskning.

- ovan anförda synpunkter är också relevanta med tanke på grundlagens 88 §, enligt vilken var och en har oberoende av statsbudgeten rätt att av staten få vad som lagligen tillkommer honom eller henne. Riksdagens grundlagsutskott har inte i lagstiftningskedet ansett att ersättningsbestämmelserna är på något sätt komplicerade utifrån grundlagen (GrUU 67/2022 rd), men den konkreta verkställigheten av ersättningen var inte föremål för granskning. Därför bör förordningens ersättningsbestämmelser särskilt med avseende på periodiseringen skrivas så att de är förenliga med grundlagens 88 §.

- eftersom grundlagens 88 § skapar en rätt för var och en att få av staten vad som lagligen tillkommer honom eller henne, dvs. formulerar en grundläggande rättighet för markägaren, är det inte förenligt med grundlagens 21 § att NTM-centralen helt enligt eget skön har frihet att bestämma om periodisering genom att kräva sådant. Markägaren bör ha en uttrycklig möjlighet att besvära sig över NTM-centralens krav eller Lantmäteriverkets beslut om periodisering t.ex. med avseende på eventuella brister beträffande hörande av part eller uppfyllandet av motiveringsskyldigheten. NTM-centralens krav borde därför ikläs formen av ett överklagbart förvaltningsbeslut i varje fall i det skede när ersättningsärendet hanteras av Lantmäteriverket så att även periodiseringen kan bli föremål för besvär.

Utlåtandet är skrivet av

Professor Markku Suksi